

Sygn. akt III AUa 17/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Szańska - Szumakowicz SSA Alicja Podlewska
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy Z. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Z. R.

od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 października 2015 r., sygn. akt IV U 411/15

oddala apelację.

SSA Alicja Podlewska SSA Lucyna Ramlo SSA Maria Szańska - Szumakowicz

Sygn. akt III AUa 17/16

UZASADNIENIE

Z. R. wniósł odwołanie od decyzji ZUS na mocy, której organ rentowy odmówił przyznania mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując w całości stanowisko i argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Zdaniem organu ubezpieczony nie spełnił przesłanki wymienionej w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych legitymowania się na dzień wejścia jej w życie, co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zakład wskazał dalej, że do okresu pracy w szczególnych warunkach nie zaliczono ubezpieczonemu zatrudnienia w (...) w R. w okresie od 15 grudnia 1992r. do 01 maja 1993r. na stanowisku pomocy sekcyjnej albowiem w tym czasie był zatrudniony tylko w wymiarze 1/2 etatu. Jednocześnie w tym samym okresie czasu wnioskodawca był zatrudniony w

firmie H. w R., jako pracownik gospodarczy w prosektorium i za ten okres nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego Z. R.. Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny oraz poczynił następujące rozważania prawne:

Z. R. urodził się w dniu (...) W dniu 12 marca 2015r. złożył wniosek o emeryturę. Ubezpieczony nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i kontynuuje zatrudnienie. W okresie od 01 października 1979r. do nadal ubezpieczony był zatrudniony w S. w R.. W okresie od 01 października 1979r. do 14 grudnia 1992r. oraz od 20 maja 1997r. do 31 grudnia 1998r., tj. łącznie przez 14 lat 9 m-cy i 24 dni, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na stanowisku pomoc sekcyjna wymienionym w wykazie A dział XII poz. 3 prace w prosektorium i zakładach anatomopatologicznych, histopatologicznych i medycyny sądowej załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. nr 8 poz. 43 z późn. zm.), odpowiednik stanowiska pracownik fizyczny sali sekcyjnej wymienionego w wykazie A dział XII poz. 3 pkt 9 załącznika nr 1 zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 12 lipca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej (Dz. Urz. MZiOS nr 8 poz. 40 z późn. zm.). W okresie od 15 grudnia 1992r. do 01 maja 1993r. Z. R. wykonywał prace na stanowisku pomocy sekcyjnej pozostając w zatrudnieniu w wymiarze 1/2 etatu. Do obowiązków pracowniczych Z. R. na stanowisku pomocy sekcyjnej należało: przygotowanie zwłok do sekcji, rozcięcie zwłok i czaszki, zamknięcie zwłok po sekcji (zszycie zwłok), utrzymanie czystości i porządku w sali sekcyjnej (dezynfekcja pomieszczenia), utrzymanie porządku w budynku prosektorium łącznie z pomieszczeniem chłodni i kaplicy przyszpitalnej, przygotowanie zwłok do wydania rodzinie zmarłego po sekcji, wydawanie zwłok pacjentów zmarłych w szpitalu. W okresie od 15 grudnia 1992r. do 15 kwietnia 1993r. Z. R. był zatrudniony w firmie H. w R. (obecna nazwa: Firma (...) s.c. J. Ś. – R. P. w R.) na stanowisku pracownika gospodarczego w prosektorium w wymiarze 1/2 etatu. Do obowiązków ubezpieczonego w ramach zatrudnienia w tej firmie należało: przygotowanie zwłok do wydania rodzinie i do pogrzebu, sprzątnięcie pomieszczenia, gdzie przechowywano zwłoki oraz kaplicy przyszpitalnej. W trakcie postępowania administracyjnego organ rentowy uznał, że Z. R. udowodnił na dzień 01.01.1999r. łącznie 26 lat, 6 miesięcy i 1 dzień okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 14 lat, 9 miesięcy i 13 dni pracy w warunkach szczególnych.

Powyżej ustalony stan faktyczny Sąd I instancji oparł na materiale dowodowym zgromadzonym w trakcie trwania postępowania i ujawnionym na rozprawie, przede wszystkim w postaci dokumentów zebranych w aktach emerytalnych organu rentowego i aktach osobowych wnioskodawcy dotyczących jego zatrudnienia w(...) w R. na stanowisku pracownika sali sekcyjnej – pomocy sekcyjnej oraz w firmie H. w R. (obecna nazwa: Firma „Znicz” s.c. J. Ś. – R. P. w R.) na stanowisku pracownika gospodarczego w prosektorium. Przedmiotowy materiał Sąd Okręgowy uznał za rzetelny i wiarygodny. Strony, bowiem w trakcie postępowania nie kwestionowały jego prawdziwości, a jedynie odmiennie go interpretowały oraz wyprowadzały z niego odmienne konkluzje o charakterze tak faktycznym jak i jurydycznym. Tym samym należy skonstatować, iż brak jest przesłanek by odmówić przymiotu wiarygodności tym dokumentom. W konsekwencji przedmiotowy materiał dowodowy pozwolił dokonać w znacznym zakresie rekonstrukcji stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy dokonał rekonstrukcji stanu faktycznego tylko w granicach istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, czyli dotyczącego zatrudnienia ubezpieczonego w warunkach szczególnych w okresie do 01 stycznia 1999r., co zostanie bardziej szczegółowo wyjaśnione niżej. Dokonując oceny pracy wnioskodawcy w okresach spornych Sąd I instancji wziął również pod uwagę zeznania świadków oraz ubezpieczonego. Pomimo upływu czasu świadkowie oraz wnioskodawca zeznawali w sposób szczegółowy, obrazując okoliczności dotyczące zatrudnienia Z. R. w sposób zbieżny i pozbawiony jakichkolwiek wewnętrznych sprzeczności. W konsekwencji Sąd Okręgowy nadał przymiot wiarygodności zeznaniom wzmiankowanych świadków i wnioskodawcy. Sąd I instancji miał na uwadze okoliczność, iż treść złożonych przez ubezpieczonego oraz świadków zeznań znajduje odzwierciedlenie w kompletnie zachowanych aktach pracowniczych wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy stwierdził, że Z. R. nie wykazał, ażeby na dzień 01 stycznia 1999r. w ramach swojego zatrudnienia pracowniczego przez okres, co najmniej 15-stu lat wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o jakiej mowa

ustawie emerytalnej i rozporządzeniu RM, a wymienionej w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, dział XII poz. 3 oraz odpowiednio w wykazie A dział XII poz. 3 pkt 9 załącznika nr 1 do zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 12 lipca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej. Powyższy wniosek Sąd I instancji wywiódł z zeznań samego ubezpieczonego jak i powołanych świadków oraz dokumentów zebranych w aktach emerytalnych organu rentowego i aktach osobowych ubezpieczonego. Jedynie okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stałe świadczenie pracy tego rodzaju wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2008 roku, II UK 133/08). Nadmienić również należy, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy (rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.03.2009r., I PK 194/08, wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27.09.2012r., III AUa 720/12, lex 1223446). Należy także dodać, iż wykonywanie pracy - niezależnie od jej rodzaju - nigdy nie trwa faktycznie, efektywnie "pełnych" 8 godzin. Pracownik ma zawsze przerwy w pracy - choćby przerwę śniadaniową albo przerwę na chwilowy wypoczynek, na czynności fizjologiczne i higieniczne, "na papierosa" itd. Czasem pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze nie jest czas, w którym praca ta jest efektywnie rzeczywiście wykonywana, lecz czas, w którym pracownik pozostaje w gotowości do świadczenia na rzecz pracodawcy pracy tego rodzaju.

W świetle powyższych wywodów Sąd Okręgowy stwierdził, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, wbrew stanowisku zaprezentowanemu przez ubezpieczonego, nie pozwala na dokonanie ustalenia, że w okresie, co najmniej 15 lat przed dniem wejścia w życie ustawy emerytalnej, czyli przed 01 stycznia 1999r. Z. R. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w myśl przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Zdaniem Sądu I instancji słuszne jest stanowisko organu rentowego, że okres zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku pracownika fizycznego sali sekcyjnej - pomocy sekcyjnej w prosektorium szpitala w R. w wymiarze połowy etatu w okresie od 15 grudnia 1992r. do 01 maja 1993r. nie może być uznany za okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej. Jak wskazano, bowiem wyżej praca na stanowisku zaliczanym do takiego rodzaju prac winna być wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy w tym wypadku 5 godzin dziennie. Tymczasem, jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, ubezpieczony w tym czasie był zatrudniony w tym charakterze w S. w R. tylko w wymiarze połowy etatu. Jednocześnie w tym samym przedziale czasowym Z. R. był zatrudniony w firmie prywatnej – zakładzie pogrzebowym, jako pracownik gospodarczy. Zdarzało się czasami, a nawet dość często, jak zeznawali świadkowie i sam ubezpieczony, że w czasie przypadającym formalnie na zatrudnienie w zakładzie pogrzebowym ubezpieczony wykonywał również czynności przy sekcjach zwłok (albowiem te odbywały się w różnych godzinach, także popołudniowych, zależnie od potrzeby), ale nawet w takich okolicznościach nie można, zdaniem Sądu I instancji uznać, że w ten sposób Z. R. „uzupełniał” czas wykonywania pracy w szczególnym charakterze do pełnego wymiaru, o jakim mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia RM. Dokonując takiej oceny trzeba, bowiem mieć jednocześnie na względzie, że obowiązki Z. R. w firmie H. w R. sprowadzały się do przygotowania zwłok do wydania rodzinie, przygotowania zwłok do pogrzebu, wydawania zwłok, utrzymania porządku w pomieszczeniach, jakie zakład dzierżawił od szpitala w budynku prosektorium. Te czynności ubezpieczony wykonywał codziennie na rzecz swego pracodawcy tj. firmy H. w R.. Tego rodzaju czynności pracownicze nie są zaś kwalifikowane, jako praca wykonywana w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy emerytalnej i rozporządzenia Rady Ministrów z 07 lutego 1983r.

Tym samym Sąd Okręgowy nie podzielił zapatrywania ubezpieczonego, że mimo podziału jego zatrudnienia na zatrudnienie w szpitalu w 1/2 etatu i zatrudnienie w firmie H. w R. również w 1/2 etatu, cały czas wykonywał tego samego rodzaju pracę, którą należy kwalifikować, jako praca w warunkach szczególnych. Jak wyżej wskazano, bowiem praca

ubezpieczonego w tej firmie prywatnej polegała na zupełnie odmiennie ukształtowanych obowiązkach pracowniczych niż w szpitalu, gdzie wykonywał on obowiązki na stanowisku pomocy sekcyjnej. Trzeba zarazem podkreślić, że żaden zakład pogrzebowy (bo w istocie tak należy kwalifikować firmę H. w R. obecnie działającą pod szyldem Firma (...) s.c. J. Ś. – R. P. w R.) nie jest i nie był nigdy wcześniej uprawniony do wykonywania sekcji zwłok. Nawet, jeśli ubezpieczony, co w istocie sporowi nie podlegało, bowiem nie było kwestionowane przez ZUS, wykonywał sekcje również w godzinach pracy w zakładzie pogrzebowym, czemu nie oponowali jego pracodawcy, to trzeba pamiętać, że takie sekcje wykonywane były „okazyjnie” i nie stanowiły stałego elementu obowiązków pracownika gospodarczego. Toteż jednakowe traktowanie zatrudnienia Z. R. w okresie od 15 grudnia 1992r. do 15 kwietnia 1993r. z zatrudnieniem w okresie od 1 października 1979r. do 14 grudnia 1992r. oraz od 20 maja 1997r. do 31 grudnia 1998r. nie ma żadnych uzasadnionych podstaw.

W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony nie spełnił wszystkich niezbędnych warunków do przyznania mu emerytury, o której mowa w art. 184 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w zw. z § 4 ust.1 pkt 1 i 3 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze – nie wykazał 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wywiódł Z. R. zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu I instancji w całości, zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego materiału dowodowego przez błędne przyjęcie, że praca odwołującego się w okresie czasu od 15 grudnia 1992 roku do 01 maja 1993 roku nie była pracą w szczególnych warunkach, gdyż nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. w przedmiotowym wypadku 5 godzin dziennie, gdy w rzeczywistości praca odwołującego się w okresie czasu od 15 grudnia 1992 roku do 01 maja 1993 roku była pracą w szczególnych warunkach 5, gdyż była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy - w przedmiotowym wypadku 5 godzin dziennie;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów art 184 ust. 1 i 2 w zw. z art 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku oraz w związku z art. z § 4 ust. 1 i 3 w zw. z § 2 ust. i Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przez błędną interpretację tych przepisów skutkującą błędnym uznaniem przez Sąd I instancji, że praca odwołującego się świadczonej w okresie czasu od 15 grudnia 1992 roku do 01 maja 1993 roku nie można uznać za pracę w szczególnych warunkach „gdyż nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy w przedmiotowym wypadku 5 godzin dziennie, gdy w rzeczywistości odwołujący się spełnia wszystkie warunki do nabycia prawa do emerytury i powinien mieć przyznaną emeryturę.
3. naruszenie przepisów postępowania a mianowicie naruszenie art 477¹⁴ § 1 k.p.c. przez bezpodstawne oddalenie odwołania Z. R..

Apelujący wnosił o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez uwzględnienie w całości żądania odwołującego się zawartego w jego odwołaniu do Sądu Okręgowego od decyzji ZUS z dnia 13 maja 2015 roku odmawiającej Z. R. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach przez przyznanie odwołującemu się prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od (...) Oddział w T. na rzecz Z. R. kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych,

Zaskarżony wyrok Sądu I instancji jest w ocenie skarżącego niesłuszny i dla odwołującego się niesprawiedliwy albowiem zawiera uchybienia szczegółowo opisane we wstępie apelacji.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy, jednoznacznie wskazuje w ocenie ubezpieczonego, że praca Z. R. w okresie czasu od 15 grudnia 1992 roku do 01 maja 1993 roku była z uwagi na jej charakter i warunki wykonywania - pracą w szczególnych warunkach, gdyż była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. w przedmiotowym wypadku 5 godzin dziennie. Twierdzenie Sądu I instancji, że odwołujący się nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych

a jedynie 14 lat, 9 miesięcy i 13 dni jest błędne, niemające oparcia w materiale dowodowym ani też w stosownych przepisach prawa mających zastosowanie w sprawie.

Apelujący podkreślił, że udowodnił nawet dłuższy niż 15 letni okres pracy w warunkach szczególnych uprawniający go do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w warunkach, szczególnych. Wynika to zarówno z dokumentów zgromadzonych w sprawie jak i z dowodów osobowych.

Z dowodów tych wynika, że w omawianym okresie czasu obowiązki Z. R. zarówno, jako pracownika na 1/2 etatu w (...) w R. jak i w firmie H. w R. zatrudnionego też w wymiarze 1/2 etatu były zbieżne a wręcz takie same. W obu przypadkach Z. R. - jeżeli zachodziła taka potrzeba – uczestniczył, jako pomoc sekcyjna w sekcjach zwłok. Zawsze to robił, gdy zachodziła taka potrzeba. Musiał on być i faktycznie był zawsze gotowy do wykonywania tego rodzaju czynności. Jakie czynności wykonywał odwołujący się w zarówno przed sekcją zwłok, w czasie jej trwania oraz po wykonaniu sekcji zwłok zostało szczegółowo przez Sąd I instancji ustalone.

Ustalone też zostały w sprawie inne czynności i obowiązki, jakie Z. R. wykonywał zarówno w (...), jak i w firmie H. w R.. Jeżeli chodzi o sekcje zwłok to nie były to czynności okazyjne, stanowiły stały element obowiązków pracowniczych odwołującego się i odbywały się one w różnych porach dnia i odwołujący się musiał zawsze w nich uczestniczyć, zawsze musiał być gotowy do świadczenia tych czynności. Musiał on także, gdy była także taka potrzeba - jechać nawet wczesnym rankiem, późnym wieczorem czy nawet w nocy po zwłoki w „teren”, i też w tym zakresie musiał być zawsze gotowy do świadczenia tych czynności. Niektóre wyżej opisane czynności wykonywane przez Z. R. i ustalone szczegółowo w sprawie stanowią z całą pewnością pracę w warunkach szczególnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego, jako niezasadna nie zasługiwała na uwzględnienie. Nie zawierała, bowiem motywów mogących powodować konieczność ingerencji w treść zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji, bądź skutkujących potrzebą uchylecia wyroku Sądu Okręgowego i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi.

Istota sporu w niniejszej sprawie koncentrowała się na kwestii, czy ubezpieczony Z. R. spełnia kumulatywnie przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury w oparciu o przepis art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015r. poz. 748 ze zm.), dalej: ustawa, a w szczególności przesłankę 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (Dz.U. z 1983r. Nr 8, poz. 43, dalej: rozporządzenie RM). Spełnienie przez ubezpieczonego pozostałych przesłanek warunkujących przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku z art. 184 ustawy emerytalnej: ogólny staż ubezpieczeniowy (25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 01 stycznia 1999r.), wiek emerytalny (60 lat), brak członkostwa w otwartym funduszu emerytalnym albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, nie było sporne między stronami, a zatem rozstrzygnięcie sprawy sprowadzało się do ustalenia i oceny, czy do stażu pracy w warunkach szczególnych możliwe było zaliczenie ubezpieczonemu okresu zatrudnienia od dnia 15 grudnia 1992r. do 15 kwietnia 1993r. w H. w R. (obecna nazwa: Firma (...) S.C. J. Ś. – R. P. w R.) na stanowisku pracownika gospodarczego w wymiarze 1/2 etatu.

Stosownie do ww. przepisów wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie, których pracownikowi przysługuje prawo do emerytury ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Jako "przepisy dotychczasowe" Sąd Najwyższy, w uchwale z dnia 13 lutego 2002r., III ZP 30/01 (OSNP 2002 Nr 10, poz. 243), wskazał przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, stwierdzając, że to odesłanie dotyczy rodzajów prac, stanowisk, warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury. W związku z tym, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu RM, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w

szczególным charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy w warunkach wyszczególnionych w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia RM.

Kluczowy zarzut wywiedzionego przez ubezpieczonego środka odwoławczego sprowadzał się do podważenia oceny przeprowadzonych w toku postępowania pierwszoinstancyjnego dowodów. Podkreślić należy, iż w przypadku błędu w ustaleniach faktycznych może dojść do wadliwej subsumpcji prawnej, co ostatecznie może wypaczać prawidłowość rozstrzygnięcia. Niemniej, we wskazanym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne, wyczerpujące i prawidłowe postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobody oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w rozumowaniu w zakresie ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, zaś rozstrzygnięcie Sądu I instancji odpowiada prawu.

Sąd Apelacyjny w całości akceptuje i podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, traktując je, jako własne, nie widząc w związku z powyższym konieczności ponownego szczegółowego ich przytaczania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 listopada 1998r., I PKN 339/98). Sąd odwoławczy w pełni podziela także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd I instancji, uznaje ją za wyczerpującą, a tym samym nie widzi potrzeby powtarzania w całości trafnego wyводу prawnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2006r., IV CK 380/05; podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2005r., IV CK 526/04).

Na wstępie podkreślić należy, iż Sąd drugiej instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych w postępowaniu przed sądami obu instancji dowodów. Ponadto sąd drugiej instancji władny jest dokonać odmiennych ustaleń, niż to uczynił sąd pierwszej instancji, nawet korzystając z tych samych dowodów, a w każdym razie przysługuje inicjatywa dowodowa w dążeniu do wyjaśnienia sprawy. Wszechstronne rozważenie zebranego materiału, w kontekście unormowania art. 233 § 1 k.p.c., oznacza uwzględnienie i rozważenie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności (zob. wyrok SN z 26.06.2003r., V CKN 417/01, Legalis).

Przeprowadzenie dowodów rozumiane, jako poznanie informacji o faktach wynikających z dowodów, nie stanowi ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Ustalenia faktyczne powstają, bowiem jako wynik przeprowadzonej przez sąd oceny poszczególnych dowodów, co do ich mocy oraz wiarygodności. Instytucja swobodnej oceny dowodów służy właśnie ustaleniu podstawy faktycznej orzeczenia. Ocena dowodów, o której jest mowa w art. 233 k.p.c., ma charakter następczy, dotyczy, bowiem dowodów już przeprowadzonych. Zasadniczym, zatem zadaniem sądu w postępowaniu sądowym jest właśnie ocena wiarygodności i mocy przeprowadzonych dowodów. Czynności te stanowią istotę sądenia, czyli rozstrzygnięcia kwestii spornych.

Granice oceny dowodów wyznaczają trzy czynniki: logiczny, ustawowy oraz ideologiczny, przez który rozumie się poziom świadomości prawnej sędziego, czyli znajomość przepisów, doktryny i orzecznictwa, a także informacje dotyczące różnych faktów życia społecznego, kultura prawna oraz system pozaprawnych reguł i ocen społecznych, do których odsyłają przepisy obowiązującego prawa (wyrok SN z 20.08.2002r., II UKN 555/01, Legalis). Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych. Reguła ta, współokreślająca granice swobodnej oceny dowodów, nie będzie zachowana, jeżeli wnioski wyprowadzone przez sąd przy ocenie dowodów nie układają się w logiczną całość zgodną z doświadczeniem życiowym, lecz pozostają ze sobą w sprzeczności, a także, gdy nie istnieje logiczne powiązanie wniosków z zebranych w sprawie materiałem dowodowym (wyrok SN z 09.12.2009 r., IV CSK 290/09, Legalis).

Podkreślić należy, iż dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (wyrok SA w Szczecinie

z 19.06.2008r., I ACA 180/08, Legalis). Co więcej, skuteczne postawienie takiego zarzutu wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego to, bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej, niż przyjął sąd, wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (wyrok SA w Poznaniu z 21.05.2008r., I ACa 953/07, niepubl.). Przedstawienie zarzutu naruszenia zasad swobodnej oceny dowodów nie może polegać na wskazaniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, ustalonego przez nią na podstawie własnej oceny dowodów (zob. m.in. wyrok SN z 29.06.2004r., II CK 393/03, Legalis; wyrok SN z 18.06.2004r., II CK 369/03, Legalis; wyrok SN z 15.04.2004r., IV CK 274/03, niepubl.). Naruszenie przez Sąd I instancji przepisu art. 233 § 1 k.p.c. musiałoby polegać na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna. Sąd Apelacyjny wskazuje, iż na podstawie art. 233 k.p.c. z dwóch przeciwstawnych źródeł wiedzy o zdarzeniach faktycznych ma prawo oprzeć swoje stanowisko, wybierając to, które uzna za bardziej wiarygodne. Jeżeli w danej sprawie istnieją dwie grupy przeciwstawnych dowodów, wiadomo, że ustalenia faktyczne z konieczności muszą pozostawać w sprzeczności z jedną z nich. Wówczas sąd orzekający według swobodnej oceny dowodów ma prawo eliminacji określonych dowodów, przyjmując, że według jego oceny pozbawione są one wiarygodności. W takiej sytuacji nie dochodzi do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Zarzuty skonstruowane przez ubezpieczonego sprowadzają się wyłącznie do kwestionowania oceny sędziowskiej i oferowania własnej oceny dowodów, jako prawidłowej. Nie sposób zaakceptować polemiki Z. R., wobec braku zaoferowania jakichkolwiek dowodów na poparcie wysuwanych tez i postulatów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy. Jedynie uzupełniając wywód Sądu I instancji Sąd Apelacyjny wskazuje, iż zgodnie z brzmieniem § 2. rozporządzenia RM z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (ust. 1), zaś okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (ust. 2).

Elementem omawianego przepisu rozporządzenia, który stał się przedmiotem wykładni sądowej, jest wymóg wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu obowiązującym na danym stanowisku. Nie jest możliwe w ramach pełnego wymiaru czasu pracy łączenie prac wymienionych w załącznikach do rozporządzenia i prac tam nieuwzględnionych, z czym Sąd I instancji miał do czynienia w niniejszej sprawie. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, bowiem, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach. Co więcej, podkreśla się, że warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku, stale wykonuje pracę w szczególnych warunkach i nie wykonuje w tym czasie żadnych innych czynności niezwiązanych z zajmowanym stanowiskiem. Zatem w przypadku jednoczesnego wykonywania prac wymienionych w wykazie prac w szczególnych warunkach z pracami tam niewymienionymi nawet, gdy stosunek tych pierwszych jest nieproporcjonalnie wysoki, przekreśla to możliwość zakwalifikowania pracy, jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Nie można, bowiem uznać, że była ona wykonywana stale, w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony twierdził w toku postępowania, iż praca wykonywana przez niego w okresie od dnia 15 grudnia 1992r. do 15 kwietnia 1993r. w firmie H. w R. na 1/2 etatu na stanowisku pracownika gospodarczego winna zostać potraktowana, jako „Prace w prosektoriach i zakładach anatomopatologicznych, histopatologicznych i medycyny sądowej”, wymienione w załączniku A, Dziale XII, poz. 3 rozporządzenia RM. Sąd Apelacyjny stwierdza, iż analogiczne stanowisko pracy również zostało zawarte w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej w

załączniku A, Dziale XII, ust. 3 pkt 3 – prace w prosektorjach i zakładach anatomopatologicznych, histopatologicznych i medycyny sądowej: pracownik fizyczny sali sekcyjnej. W ocenie Sądu Apelacyjnego trafnie uznał Sąd Okręgowy, iż praca świadczona przez ubezpieczonego na rzecz (...) R., a świadczona na rzecz H. w R. to dwa stanowiska o odmiennej charakterystyce, które nie mogą wywoływać tożsamyh skutków w zakresie uprawnień emerytalnych. Potwierdza ten wniosek także unormowanie zawarte w art. 32g ust. 5 pkt 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z dnia 14 października 1991r.), który stanowi, iż czas pracy, o którym mowa w ust. 3, stosuje się do pracowników na stanowiskach pracy w komórkach organizacyjnych (zakładach, pracowniach): patomorfologii, medycyny sądowej oraz prosektorjach, jeżeli do ich podstawowych obowiązków należy: wykonywanie sekcji zwłok lub wykonywanie badań patomorfologicznych i toksykologicznych, lub pomoc przy wykonywaniu sekcji zwłok oraz badań patomorfologicznych i toksykologicznych, lub pobieranie narządów i tkanek ze zwłok.

Nie sposób, zatem zaakceptować twierdzeń ubezpieczonego, o charakterze jego pracy w spornym okresie wobec sprzeczności tych postulatów z dokumentacją pracowniczą, która doprowadziła do właściwych ocen Sąd I instancji. Twierdzeniom ubezpieczonego o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przeczą przede wszystkim: umowa o pracę z dnia 15 grudnia 1992 roku, w której określono stanowisko, jako: pracownik gospodarczy, co znalazło także odzwierciedlenie w wystawionym przez pracodawcę H. w R. świadectwie pracy, gdzie ponownie wskazano na stanowisko pracownika gospodarczego oraz brak wystawienia przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony na rzecz tego pracodawcy nie wykonywał sekcji zwłok. Należy podkreślić, iż do obowiązków ubezpieczonego w spornym okresie należało: dostarczanie zwłok do pomieszczeń podlegających Z. P., przygotowywanie zwłok do wydania: kosmetyka, ubrania, włożenie do trumny, sprzątnięcie sali po przygotowaniu zwłok i utrzymanie jej w bieżącej czystości i porządku, powiadamianie pracodawcy o zauważonych przez siebie zmianach dotyczących zwłok i urządzeniach, przestrzeganie zakazu wstępu osobom obcym do sal zastrzeżonych, jak: chłodnie, ubieralnia zwłok, wentylatornia, informowanie na bieżąco o stanach zapasowych jak: fartuchy, rękawice, środki czystości.

Wyeksponować należało zdaniem Sądu Apelacyjnego, iż świadkowie i ubezpieczony zeznali na rozprawie dnia 13 października 2015 roku przed Sądem I instancji, w sposób przeczący postulatowi Z. R.. Świadek R. P. (2) zeznał, iż sala sekcyjna nie była wynajmowana, gdyż H. nie posiadało uprawnień do wykonywania sekcji, wynajmowana przez pracodawcę ubezpieczonego były wyłącznie kaplica oraz chłodnia, sekcje były wykonywane przez ubezpieczonego na rzecz szpitala. Zeznania świadka J. Ś. (2) korespondowały z zeznaniami współnika. Ubezpieczony także wskazał, iż na rzecz Zakładu (...) nie wykonywał sekcji zwłok, natomiast do jego obowiązków należała kosmetyka zwłok i przygotowania do pogrzebu.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy trafnie zważył, iż w spornym okresie ubezpieczony Z. R. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w pełnym wymiarze czasu pracy, a jedynie na pół etatu – w S. w R., natomiast jego praca świadczona na rzecz drugiego pracodawcy, za takową nie może zostać uznana, co powoduje, iż okres od dnia 15 grudnia 1992r. do 15 kwietnia 1993r. nie może zostać uznany za wykonywany przez ubezpieczonego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Czym innym jest, wynikająca z bieżącej regulacji praca w prosektorjum na sali sekcyjnej, a inaczej winna być interpretowana pod kątem uprawnień emerytalnych praca typowa dla zakładów pogrzebowych a związana z przechowywaniem i przygotowywaniami zwłok lub szczątków do pochówku. Nie może zmienić tej oceny fakt okazjonalnego wykonywania pracy na rzecz Z. w R. w czasie normalnie przeznaczonym na wykonywanie obowiązków na rzecz pracodawcy H. w R..

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSA Alicja Podlewska SSA Lucyna Ramło SSA Maria Salańska - Szumakowicz